

Region Gotland
wgs@gotland.se

Rektor vid Wisbygymnasiet
peter.lerman@edu.gotland.se

Beslut

2017-05-24
Dnr 40-2016:202

Beslut

efter kvalitetsgranskning av yrkesprogrammens
ändamålsenlighet i Wisbygymnasiet
Region Gotland

2017-05-24

1 (15)

Dnr 40-2016:202

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av yrkesprogrammens ändamålsenlighet under våren 2017. Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma hur skolorna skapar helhet och sammanhang i utbildningen för eleverna på yrkesprogrammen utifrån de kunskaper som uttrycks i examensmålen. Granskningen fokuserar på lärares samverkan och på hur rektor bedriver sitt pedagogiska ledarskap för att skapa en sammanhållen utbildning för eleverna.

Granskningens två huvudfrågor är:

- Samverkar lärarna för att skapa balans mellan teori och praktik så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?
- Skapar rektor förutsättningar för samverkan mellan lärare på yrkesprogrammen, och mellan utbildningens olika delar, så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?

Granskningen omfattar 36 kommunala och fristående gymnasieskolor. På varje gymnasieskola har ett av följande program granskats:

- Barn- och fritidsprogrammet
- Bygg- och anläggningsprogrammet
- Vård- och omsorgsprogrammet

Granskningen av region Gotland och Wisbygymnasiet ingår i detta projekt. Wisbygymnasiet besöktes den 4-5 april 2017. Ansvariga inspektörer har varit Johan Juffermans och Karin Lindqvist.

På Wisbygymnasiet har Skolinspektionen granskat barn- och fritidsprogrammet.

I samband med besöket genomfördes intervjuer med rektorer, lärare, elever och APL-handledare (APL = arbetsplatsförlagt lärande). För att kunna bedöma rektors och lärares arbete med att skapa helhet och sammanhang i utbildningen för eleverna på utvalt yrkesprogram har Skolinspektionen även begärt in ett antal dokument, bland annat dokument som visar på lärares samverkan och på vilket sätt den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen bidrar till helhet och sammanhang i elevernas lärande.

2017-05-24

2 (15)

Dnr 40-2016:202

I detta beslut redovisar Skolinspektionen iakttagelser, analyser och bedömningar. Beslutet ger också en beskrivning av de utvecklingsområden som framstått som mest centrala att prioritera i det lokala kvalitetsarbetet.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de huvudmän och skolenheter som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden hos andra gymnasieskolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens kvalitetsgranskning visar att Wisbygymnasiet på flera sätt arbetar för att eleverna ska få helhet och sammanhang i sin utbildning. I utredningen framkommer att skolan samverkar med arbetslivet och har rutiner för hur den skolförlagda utbildningen och APL-verksamheten ömsesidigt ska bidra till elevernas lärande. Bland de lärare som är kopplade till programmet finns också ett medvetet arbete för att tydliggöra utbildningens examensmål för eleverna och låta examensmålen utgöra grund för hur undervisning och APL planeras och utformas. Skolinspektionen bedömer dock att gymnasiegemensamma ämnen skulle kunna bidra med ytterligare perspektiv på elevernas yrkeskunnande, och därmed i högre utsträckning bidra till elevernas upplevelse av helhet och sammanhang i utbildningen.

Enligt Skolinspektionens bedömning behöver rektorns ledning av lärarnas arbete utvecklas i syfte att skapa större möjligheter för samarbete mellan lärare i gymnasiegemensamma ämnen och lärare i yrkesämnena. I detta arbete ligger att etablera en samarbetskultur där samverkan över ämnesgränserna inte är beroende av enskilda lärares engagemang och initiativ. Lärarna behöver också forum för samtal om utbildningens examensmål där alla lärare kan delta. Granskningen visar att det finns ett flertal organisatoriska hinder för samverkan mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen. Exempel på dessa hinder är att få lärare i gymnasiegemensamma ämnen ingår i programmets arbetslag, att lärarna upplever att de är splittrade då de undervisar på många program och att skolans storlek gör det svårt att organisera möten.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

- Rektorn behöver säkerställa att lärarna i sitt arbete med planering och genomförande av undervisningen i högre grad utgår från examensmålen även i gymnasiegemensamma ämnen.
- Rektorn behöver ge bättre förutsättningar för samverkan mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen genom att tydligare prioritera sådant arbete.
- Rektorn behöver säkerställa att organisation i högre grad underlättar samverkan mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen.

Beskrivning av huvudman och besökta skolenhet

Wisbygymnasiet är en kommunal gymnasieskola i region Gotland. Skolan erbjuder 17 nationella program samt introduktionsprogram. Skolan leds av en rektor som ansvarar för verksamheten, fem biträdande rektorer och en administrativ chef. Vid besökstillfället går cirka 1 500 elever på skolan varav 49 elever går på barn- och fritidsprogrammet.

Lärarna på barn- och fritidsprogrammet är organiserade i programvisa arbetslag. I arbetslaget ingår yrkeslärare och två lärare i svenska/idrott och svenska/psykologi varav den senare undervisar eleverna på barn- och fritidsprogrammet i karaktärsämnen. I övriga gymnasiegemensamma ämnen undervisar lärare som tillhör andra programarbetslag.

2017-05-24

4 (15)

Dnr 40-2016:202

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redogör Skolinspektionen mer utförligt för sina bedömningar kring frågeställningarna.

1. Samverkar lärarna för att skapa balans mellan teori och praktik så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?

Enligt 16 kap. 6 § skollagen (2010:800) ska det för varje nationellt program finnas examensmål som innehåller mål för programmet. Av förarbetena till skollagen (prop. 2008/09:199 s. 117 f.) framkommer att examensmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen från elevens första dag på programmet. Det framkommer också att examensmålen ska styra utbildningen och gymnasiearbetets utformning och innehåll. Av 1 § förordning (2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program framgår bland annat att examensmålen gäller utöver de gemensamma kunskapsmål för gymnasieskolans nationella program som anges i läroplanen för gymnasieskolan.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11) föreskriver i kapitel 2.1 bland annat att läraren ska:

- i undervisningen skapa en balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande,
- samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen,
- organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet att arbeta ämnesövergripande.

1.1 Ger samarbetet mellan lärare i yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnen eleverna möjlighet till en upplevelse av helhet och sammanhang i sin utbildning?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att samarbetet mellan lärare i yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnen behöver utvecklas. Av granskningen framgår att det finns hinder för samverkan mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen, och att varken formella eller informella möten för alla lärare

2017-05-24

5 (15)

Dnr 40-2016:202

som undervisar på programmet sker. Av den anledningen är det främst yrkeslärare som är delaktiga i diskussioner om examensmål och helhet i utbildningen. Granskningen visar också att få ämnesövergripande samarbeten mellan yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnena förekommer vid programmet.

I granskningen framkommer att examensmålen tydligt ligger till grund för undervisningen i yrkesämnena, men inte i alla gymnasiegemensamma ämnena. Skolans lärare har visat flera exempel på enskilda lärares initiativ för att utforma undervisningen så att ämnena samspelar med varandra, så kallad infärgning, men granskningen visar att arbetet inte sker systematiskt.

Samarbete mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnena behöver utvecklas

Enligt såväl elever som lärare på barn- och fritidsprogrammet sker väldigt lite ämnesövergripande samarbete mellan yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnena. De exempel som nämns är samarbeten mellan svenskämnet och yrkesämnena. Eleverna har skrivit uppsatser om sina yrkesutgångar, vilka har använts som underlag för diskussion i yrkesämnena. I ett annat exempel låter läraren kursen Lärande och utveckling ligga till grund för intervjuer och reportageskrivande i svenskämnet. En lärare berättar om ett samarbete mellan kurserna Människors miljöer och Svenska 1, då eleverna arbetade med språksociologi.

I intervjuer med lärare i yrkesämnena framkommer exempel på samarbeten dem emellan, exempelvis mellan kurserna Skapande verksamhet och Specialpedagogik, där eleverna har gjort en teaterföreställning för en särskoleklass utifrån särskoleelevernas önskemål och behov. Liknande samarbeten med gymnasiegemensamma ämnena kan inte lärarna ge exempel på. Rektor och biträdande rektorer uppger att skolan inte arbetar tematiskt, men att det kan förekomma samarbeten där flera ämnena sluter upp kring ett visst område, och elevernas arbetsuppgifter kan samplaneras. I den dokumentation som skolan har lämnat till Skolinspektionen förekommer dock inga exempel på planering av ämnesövergripande arbeten, och lärarna uppger i intervju att skolan har fokuserat på andra frågor än ämnesövergripande samarbeten innevarande läsår på grund av flytt till ny skolbyggnad och organisationsförändringar.

De lärare som är kopplade till barn- och fritidsprogrammet uppger att de vill samarbeta med övriga lärare, men upplever att det förekommer att det saknas engagemang för samarbete bland skolans lärare i gymnasiegemensamma ämnena. Lärarna säger att det kan bero på att lärarna inte alltid känner sig hemma i

2017-05-24

6 (15)

Dnr 40-2016:202

kulturen vid barn- och fritidsprogrammet eller att lärare i gymnasiegemensamma ämnen byts ut ofta och att lärarna därför inte lägger energi på att etablera samarbeten.

Undervisningen planeras och genomförs med utgångspunkt i examensmålen, men inte i alla ämnen

Elever och lärare i yrkesämnena uppger i intervju att examensmålen finns med i undervisningen i yrkesämnena och vissa gymnasiegemensamma ämnen. Examensmålen sitter uppsatta på väggarna i salen där eleverna har en stor del av sin undervisning och lärarna anknyter på olika sätt till examensmålen. De elever som deltar i Skolinspektionens intervjuer ger flera exempel på hur de arbetar mot utbildningens examensmål. Enligt eleverna sker genomgångar både i början av terminen och som introduktion till olika moment, bland annat genom att examensmålen finns med i uppgiftsinstruktioner och i arbetet inför APL.

I gymnasiegemensamma ämnen ger lärare exempel på att examensmål används bland annat genom att eleverna tränar på att "planera, genomföra, dokumentera och utvärdera". I idrott och hälsa får eleverna exempelvis genomföra egna träningspass med gruppen, då de dokumenterar sin planering och låter övriga elever utvärdera lektionen. En lärare i ett annat ämne betonar att examensmålen för barn- och fritidsprogrammet ofta sammanfaller med kursernas centrala innehåll. Det kan exempelvis gälla arbete med mänskliga rättigheter och demokratifrågor. Flera lärare uppger att de tycker att examensmålen är tydliga, och en lärare betonar betydelsen av programanknytning för elevernas motivation.

För andra lärare är inte arbetet med examensmål lika tydligt. I vissa gymnasiegemensamma ämnen uppger lärarna att de fokuserar på kursmålen och att det kan vara svårt att få flera perspektiv att rymmas i undervisningen. Lärarna i dessa ämnen uppger att de främst arbetar med att få eleverna att ta till sig kursernas centrala innehåll och nå kursernas mål. Enligt lärarna kan det också vara svårt att få in examensmålen i undervisningen då deras tjänster är uppdelade på flera olika program. Samma kurs kan därför behöva planeras på ett antal olika sätt, beroende på vilket program läraren undervisar. Rektor och biträdande rektor bekräftar att examensmålen är en grundläggande utgångspunkt för undervisningen på barn- och fritidsprogrammet. De uppger dock att det inte alltid är så för de lärare i gymnasiegemensamma ämnen som inte har en tydlig koppling till programmet.

2017-05-24

7 (15)

Dnr 40-2016:202

I flera av Skolinspektionens intervjuer framkommer att lärarna på barn- och fritidsprogrammet diskuterar examensmål och arbetar för att eleverna ska få en sammanhållen utbildning men att alla lärare som undervisar på programmet inte har möjlighet att delta i arbetet. Yrkeslärarna berättar att examensmålen diskuterar på programgruppsmöten och yrkeslärarnas ämnesmöten, där de också har påbörjat ett arbete kring helhet i utbildningen och progression mellan kurser. Lärarna uppger dock att de saknar forum för diskussion av examensmål och samarbeten där samtliga lärare som undervisar på barn- och fritidsprogrammet kan delta. Rektor, biträdande rektorer och lärare berättar i intervju att skolan under tidigare år har haft förstelärare som engagerat samtliga lärare i arbete med examensmål. Det har också funnits en satsning på kollegialt lärande inom APL-utveckling. Även innevarande läsår pågår kollegialt lärande där lärare efter intresseområde kan välja vilka områden de vill arbeta med, såsom dramapedagogik, lässtrategier och matematik. Lärarna ger dock inte något exempel på pågående kollegialt lärande som syftar till att utveckla samarbete över ämnesgränserna i syfte att ge eleverna möjlighet till helhet och sammanhang i utbildningen. Rektor och biträdande rektorer berättar att de vill lyfta in programspecifika moment i skolans arbete med kollegialt lärande, bland annat genom att de nästa år planerar att genomföra Skolverkets kompetensutvecklingsprogram Läslyftet, vilket ska nischas mot respektive program.

Det finns konkreta exempel på enskilda lärares arbete med ämnesintegrering, men lärarna önskar tydligare infärgning mot elevernas yrkesutgång

Lärare ger i intervju flera exempel på hur de arbetar för att låta programmet färga undervisningen. I yrkesämnen berättar lärare och elever hur lärarna använder egna erfarenheter från yrkeslivet i undervisningen och gör programrelevanta studiebesök. I svenskämnet har eleverna haft argumenterande tal med programanknytning och arbetat med analys av adekvat litteratur. I idrott och hälsa betonas lek och yrkesspecifika färdigheter. Läraren beskriver att undervisningen anpassas efter yrkesutgångarna, om de leker en lek tar läraren exempelvis upp hur den fungerar för mindre barn, och ergonomiuppgifter anpassas efter yrkesutgång. I historia berättar läraren att eleverna har fått arbeta med barnens historia under olika epoker och läraren i matematik berättar att eleverna under APL har fått genomföra enkätundersökningar vilka sammanställts med statistiska beräkningar. Läraren uppger dock att exemplet inte är hämtat från innevarande läsår och att det är svårt att undervisa med programanknytning i matematik. Det programspecifika kommer inte in naturligt utifrån kursens centrala innehåll, säger läraren.

2017-05-24

8 (15)

Dnr 40-2016:202

Det framkommer i Skolinspektionens intervjuer med lärare att arbetet med infärgning är lärarberoende, att det förekommer på lärares initiativ men att det saknas systematik i arbetet. Lärarna beskriver att det finns ambitioner att undervisa med programanknytning. Enligt lärarna är elevernas motivation ofta bättre i yrkesämnena. En tydligare infärgning mot yrkesutgångar skulle därför hjälpa eleverna att se helheten och uppleva hur olika ämnen hänger ihop. Lärarna uppger dock att förutsättningar för arbete med ämnesintegrering inte alltid finns. Det saknas tillfällen för planering och kursernas centrala innehåll och kursmål inom respektive ämne prioriteras först, säger lärarna.

1.2 Ges eleverna möjlighet till helhet och sammanhang i sin utbildning genom att APL och den skolförlagda utbildningen ömsesidigt bidrar till att utveckla de kunskaper som framgår av examensmålen?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att eleverna ges möjlighet till helhet och sammanhang genom att den skolförlagda utbildningen på många sätt kopplas samman med det arbetsplatsförlagda lärandet. Granskningen visar att det finns ett gott samarbete mellan lärare och APL-handledare liksom tydliga rutiner för hur den skolförlagda utbildningen och APL-verksamheten ömsesidigt ska bidra till elevernas lärande. Av granskningen framgår att kursmoment från de gymnasiegemensamma ämnena inte beaktas i planeringen av APL. Skolinspektionen bedömer att rektorn och lärarna behöver reflektera över hur de gymnasiegemensamma ämnena skulle kunna bidra med ytterligare aspekter och perspektiv på elevernas yrkeskunnande och därmed upplevelse av helhet och sammanhang i utbildningen.

APL planeras utifrån utbildningens examensmål och kursmål i yrkesämnena

Yrkeslärarna berättar i intervju att elevernas APL planeras utifrån examensmål och kursmål. Eleverna berättar att de får uppgifter som ska genomföras under APL, och att de skriver loggar om arbetet. Enligt eleverna omfattar arbetsuppgifterna under APL de examensmål de tagit del av i undervisningen, exempelvis att planera, genomföra, dokumentera och utvärdera arbetet, och att reflektera över hur de kommunicerar när de håller i aktiviteter.

Beslut om vilka kurser som ska förläggas till APL fattas av rektor i samråd med yrkeslärare. De kurser som läggs ut på APL är, enligt den dokumenta-

2017-05-24

9 (15)

Dnr 40-2016:202

tion som skolan har lämnat in till Skolinspektionen inför besöket, endast yrkeskurser. För elever som läser pedagogisk inriktning har skolan lagt ut moment från kurserna Hälso pedagogik, Människors miljöer och Pedagogiskt ledarskap i årskurs 1, Kommunikation och Lärande och utveckling i årskurs 2. I årskurs 3 läggs gymnasiearbetet ut på APL. Lärarna uppger att de prövat att lägga ut moment i svenska tidigare år, men att de valt att inte fortsätta. Skälet är att renodla elevernas APL så att de kan fokusera på yrket snarare än skoluppgifter, samt att lärarna kommit fram till att eleverna ges bättre förutsättningar att nå målen i svenska om timmarna förläggs till den skolförlagda delen av utbildningen. Lärare i gymnasiegemensamma ämnen uppger att de inte tar del av elevernas loggar eller APL-uppgifter. Några av lärarna berättar att de tycker att det är svårt att göra kopplingar till elevernas APL i deras kurser, men att de inte har diskuterat frågan med yrkeslärare.

Yrkeslärare och handledare samverkar kring planering, genomförande och uppföljning av APL

Yrkeslärarna berättar att barn- och fritidsprogrammet över tid har utvecklat samarbetet med de handledare som engageras till elevernas APL, och att samma handledare har använts under flera praktikperioder, i många fall i flera år. Inför APL gör eleverna besök på sina praktikplatser, och lärarna har telefonkontakt med handledarna. Lärarna berättar att handledarna då får muntlig och skriftlig information om APL, där bland annat examens- och kursmål ingår. Lärarna diskuterar också praktikperiodens innehåll, genomförande och uppföljning med handledarna.

Handledarna får ett arbetsmaterial från skolan med en struktur de ska följa för samtal och återkoppling, och formulär för utvärdering av elevernas kunskapsutveckling under APL. Av den skriftliga information skolan har lämnat in till Skolinspektionen framgår att handledarna har strukturerade halvtidssamtal med eleverna och trepartssamtal med elev och lärare. Både handledarnas skriftliga utvärdering av elevernas kunskapsutveckling och samtal utgår från fyra övergripande mål hämtade från utbildningens examens- och kursmål. Samma mål används av eleverna när de utvärderar sitt arbete i självvärdering, vilken också används som underlag i samtal med handledare.

Vid lärarens APL-besök med trepartssamtal går elev, handledare och lärare tillsammans igenom handledarens skriftliga kommentarer. Lärarna uppger att trepartssamtalet på så sätt blir ett tillfälle för reflektion kring delar av examensmå-

2017-05-24

10 (15)

Dnr 40-2016:202

len, såsom planering och utvärdering av arbetet samt yrkeskultur och kommunikation. Efter APL-besök sammanställer lärarna skriftligt sina intryck från besöket, tillsammans med handledarnas utvärdering av elevernas arbete.

Yrkeslärarna verkar för att APL ska bidra till helhet och sammanhang för eleverna

Yrkeslärarna beskriver att de kopplar undervisningen till APL både inför, under och efter elevernas praktikperiod. Lärarna arbetar förberedande inför APL i undervisningen, bland annat genom att gå igenom vilka mål eleverna ska arbeta mot under praktikperioden. Under APL följer lärarna elevernas loggskrivande varje vecka via en digital lärplattform. Varje logg besvaras av en yrkeslärare, som kopplar examens- och kursmål till innehållet i loggarna i syfte att arbeta formativt med elevernas skrivande i riktning mot målen. Eleverna uppger att loggskrivandet är bra för lärandeprocessen, och säger att "när man skriver får man tänka". Efter avslutad APL berättar yrkeslärarna att de går igenom elevernas APL-uppgifter och loggskrivande samt att undervisningen som följer kopplas till elevernas lärande under APL. En lärare exemplifierar med en APL-uppgift i kurserna Kommunikation och Lärande och utveckling där eleverna intervjuat sina handledare. Efter APL fördjupades uppgiften genom att eleverna fick skriva en utredande text om barns utvecklingsfaser/livsvillkor. Lärarna uppger att det kan vara svårt för eleverna att uppleva sammanhang mellan skolförlagd utbildning och yrke, och att det därför är viktigt att utforma APL-uppgifterna så att det blir en tydlig koppling mellan skolförlagd utbildning och APL. Elever och lärare berättar också att yrkesverksamma bjuds in till skolan, bland annat har en förskollärare, en rektor, en personlig assistent och en elevassistent besökt den skolförlagda utbildningen och berättat om sina arbeten.

2017-05-24

11 (15)

Dnr 40-2016:202

2. Skapar rektor förutsättningar för samverkan mellan lärare på yrkesprogrammen och mellan utbildningens olika delar så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?

Enligt 2 kap. 9 § skollagen (2010:800) ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. I 2 kap. 10 § skollagen framgår att rektor beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 648) framkommer att [rektors] besluten kan röra exempelvis personalens ansvarsområden, schemaläggning eller barnens och elevernas fördelning på klasser eller grupper.

Av läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11) framgår att rektor som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att:

- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier,
- skolans arbete med kunskapsområden, där flera ämnen ska bidra och samordnas så att de utgör en helhet för eleven.

2.1 Säkerställer rektor att innehållsliga och kulturella förutsättningar stödjer en sammanhållen utbildning?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns arbete med att säkerställa att innehållsliga och kulturella förutsättningar stödjer en sammanhållen utbildning fungerar väl till viss del, men att det finns delar som kan utvecklas. Granskningen ger flera exempel på att det finns en grundläggande samsyn kring frågor som rör undervisningen på barn- och fritidsprogrammet. Skolinspektionens bedömning är också att rektor säkerställer att handledarna har nödvändig kompetens för att stödja elevernas lärande under deras APL. Det framkommer dock att samverkan mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen inte har prioriterats av skolledningen under innevarande läsår, med konsekvensen att skolans lärare har haft svårt att etablera nya samarbeten. Rektorn behöver visa att samarbete mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen är prioriterat och säkerställa att det blir en etablerad del av skolans kultur och arbetssätt.

2017-05-24

12 (15)

Dnr 40-2016:202

Rektorn uppmuntrar samverkan, men behöver stärka förutsättningarna för samarbete mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen

I flera av Skolinspektionens intervjuer uttrycker lärare att det saknas styrning från skolledningen i frågor som rör samverkan mellan de lärare som undervisar på programmet. Lärarna uppger att de inte upplever att samarbete prioriteras av skolledningen, att de känner skolledningens förväntan på att de ska samverka med varandra men att de inte upplever att det ges förutsättningar.

Både rektorn, biträdande rektorer och lärare uppger att det är centralt för möjligheterna till samarbete mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen att lärarna har kontaktytor och tid för möten. Rektorn och biträdande rektorer uppger i intervju att de anser att samarbete är betydelsefullt, och att de avser att genomföra organisationsförändringar kommande läsår för att skapa bättre möjligheter för lärarna inom programmet att samverka. Skolledningen säger också att de söker former för att skolans lärare ska delge varandra goda exempel på samarbeten men att det har varit svårt att hinna med, "det drunknar bland övriga frågor".

Rektorn och biträdande rektorer beskriver vidare att dialogen om eleverna är betydelsefull och att det är viktigt att det ges möjlighet till samtal om elever mellan lärare i gymnasiegemensamma ämnen och yrkeslärare. Skolledningen uppger dock att eftersom programgruppen för barn- och fritidsprogrammet har fått färre lärare i gymnasiegemensamma ämnen innevarande läsår, har det varit svårt att få till kontaktytor mellan lärare som inte har samma programtillhörighet.

Skolan arbetar för att minimera skillnader i synsätt och värderingar mellan arbetsplatser och skola

Både lärare och de APL-handledare som Skolinspektionen intervjuat beskriver att de värderingar som råder i skolan genomsyrar utbildningen i stort. APL-handledare med elever från programmets pedagogiska inriktning betonar betydelsen av teoretiska kunskaper i yrkesrollens pedagogiska uppdrag. Det kan exempelvis handla om elevernas förmåga att förmedla teoretiska kunskaper, kommunicera i tal och skrift eller lösa matematiska problem tillsammans med barn. Lärarna uppger att de inte känner till exempel på att skillnader i kunskapssyn kommit till uttryck i skola eller på arbetsplatser. Lärarna uppger vidare att de stämmer av värderingar och synsätt i sina kontakter med APL-handledare och lyfter frågor inom den skolförlagda utbildningen om det finns behov. Vid Skolinspektionens intervjuer framkom exempel på att elever fått

2017-05-24

13 (15)

Dnr 40-2016:202

stöd när de har haft samarbetssvårigheter med handledare, bland annat genom samtal med lärare och kurator.

I intervjuer med rektorn, biträdande rektorer och lärare framkommer att Wisbygymnasiet anordnar handledarutbildningar regelbundet. I stort sett alla handledare deltar i utbildningarna. Lärarna berättar att handledarutbildningen innehåller information om utbildningen, att de går igenom examensmål och förväntningar på handledarna inför under och efter APL. Handledarna får möjlighet att träffa elever som berättar om utbildningen och lyssna på speciellt inbjudna gästföreläsare. Handledarna erbjuds också Skolverkets digitala handledarutbildning. De handledare som Skolinspektionen träffat uppger att de har nytta av utbildningsträffarna. De uppskattar att de får möjlighet att gå igenom vad eleverna ska träna under sin APL, vilka kurser som är kopplade till APL och att handledarna får möjlighet att diskutera frågeställningar och utmaningar i uppdraget. Rektorn och biträdande rektorer uppger att handledarutbildningen är en nyckelfaktor för att skolans samarbete med arbetsplatserna fungerar bra, och säger att friktionen mellan utbildningens olika aktörer minskas när mål och förväntningar diskuteras. Rektorn och biträdande rektorer betonar också att programråden har varit viktiga för att skapa förståelse mellan skola och arbetsplatser.

2.2 Ger organisation och ledarskap förutsättningar för lärare att samverka i syfte att skapa helhet och sammanhang i utbildningen för eleverna?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver säkerställa att lärarna har forum för samarbete i syfte att förbättra elevernas möjligheter att uppleva helhet och sammanhang i utbildningen. Få lärare i gymnasiegemensamma ämnen tillhör programmets arbetslag, och granskningen visar att lärarna saknar såväl formella och informella kontaktytor för samverkan kring utbildningens examensmål. Utredningen visar ett antal hinder för samverkan mellan lärarna. Exempel på hinder är att lärare i gymnasiegemensamma ämnen undervisar på många program och därför upplever en splittring, och att skolans storlek gör det svårt för lärarna att organisera möten. Det framkommer också att det ofta förekommer lärarbyten vad gäller undervisningen i gymnasiegemensamma ämnen.

2017-05-24

14 (15)

Dnr 40-2016:202

Organiseringen av arbetslag ger inte yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen förutsättningar att samverka

I intervjuer med lärare framgår att lärarnas möjlighet till samverkan till stor del är beroende av programtillhörighet. Lärarna uppger att frågor som rör utveckling av utbildningen främst diskuteras på programgruppsmöten. Eftersom endast två lärare i gymnasiegemensamma ämnen ingår i programgruppen för barn- och fritidsprogrammet upplever lärarna inom programmet att de saknar förutsättningar för samverkan med övriga lärare i gymnasiegemensamma ämnen. Lärare i gymnasiegemensamma ämnen berättar att de är splittrade då de undervisar på många program. Lärare i gymnasiegemensamma ämnen uppger också att de ofta tjänstefördelas med olika programtillhörighet från år till år, och att de därför har svårt att utforma undervisning med programanknytning och upparbeta samarbeten med programmets lärare. Skolans storlek gör att spontana möten är svåra att åstadkomma; om inte skolledningen avsätter programgemensam tid för lärarna så blir inte möten av, säger lärarna i en av Skolinspektionens intervjuer. Även schemaläggningens komplexitet har utgjort ett hinder för samverkan enligt lärarna, det har exempelvis varit svårt för lärarna att göra sig tillgängliga vid varandras lektionspass.

Rektorn och biträdande rektor bekräftar att det har varit svårt att få till möten och möjligheter till samverkan under terminens gång. Organisationsförändringar och flytt till ny skolbyggnad har tagit en stor del av tiden för både lärare och skolledning. Skolledningen har dock avsatt mötestid i samband med terminsstart då lärare som undervisar på samma program ska kunna samlas. Men enligt yrkeslärarna har det inte varit möjligt att kalla samtliga berörda lärare då de behöver använda tiden för andra program. Rektorn och biträdande rektorer uppger att det är organisatoriskt svårt att tjänstefördela lärare så att de får en tydlig programtillhörighet då lärare i gymnasiegemensamma ämnen har få timmar på ett enparallellt program. Ibland undervisar en lärare i gymnasiegemensamma ämnen på upp till sex program, berättar en biträdande rektor.

Rektorn och biträdande rektorer uppger att fler lärare i gymnasiegemensamma ämnen ska kopplas till barn- och fritidsprogrammet kommande läsår. Enligt skolledningen ska därmed förutsättningarna för samarbete bli bättre, och mötesstrukturen ska ge lärarna möjlighet att både diskutera examensmål och samverka kring elevernas skolsituation och utbildning.

2017-05-24

15 (15)

Dnr 40-2016:202

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 25 maj 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits eller planerats utifrån de utvecklingsområden som myndigheten identifierat.

Huvudmannen ska dessförinnan, 1 september, inkomma med en uppföljningsbar planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om tydliga avstämningpunkter under arbetets gång.

Redogörelserna skickas till Skolinspektionen, Karin Lindqvist per post eller per e-post, karin.lindqvist@skolinspektionen.se samt skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 40-2016:202) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har Johan Juffermans och juristen Ingegärd Hilborn deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Gabriel Brandström
Enhetschef

Karin Lindqvist
Utredare

Bilagor

Bilaga 1 Författningsstöd